

FÓRUM PRE POMOC STARŠÍM - národná sieť

PRIESKUM TÝRANIA A ZLÉHO ZAOBCHÁDZANIA SO STARŠÍMI ĽUĎMI

Fórum pre pomoc starším je národná sieť, ktorá sa zaoberá postavením, potrebami a problémami staršej generácie na Slovensku, ochranou práv a vytvorením podmienok na zamedzenie diskriminácie, sociálneho vylúčenia starších a zabezpečenie kvality, dôstojného a plnohodnotného života tejto najpočetnejšej skupiny občanov. Spolupracuje s viac ako 390 členmi na Slovensku, ktorí sú organizácie s národnou, regionálnou a miestnou pôsobnosťou, ako aj individuálni členovia. Fórum je členom významných medzinárodných sietí AGE – Platform Europe v Bruseli, HELP the AGED v Londýne. Pracujeme taktiež v expertných skupinách, ktoré sa zaoberajú problematikou starších ľudí v členských krajinách EU.

Prečo tento prieskum :

Fórum pre pomoc starším sa začala zaoberať týmto problémom už v roku 2000.

Od roku 2009 Fórum prevádzkuje bezplatnú telefonickú Senior linku v rámci ktorej dostávame množstvo podnetov a konkrétnych prípadov porušovania práv a rôznych foriem zneužívania starších ľudí. Veľmi veľa prípadov sa týka domáceho násillia a zlého zaobchádzania priamo v rodinách.

V roku 2012 sme uskutočnili prieskum, ktorý vyvolal prvú diskusiu a bol zameraný skôr na zneužívanie starších rôznymi nekalými praktikami a finančného zneužívania v rámci ktorého však zaznela aj informácia, že tento problém je zložitejší a dochádza i k týraniu a násilliu na starších ako i zanedbávanie starostlivosti, čo je hlavne u osôb osamelých, imobilných, chorých, ktorí nie sú schopní svoju ťažkú situáciu riešiť.

Riešenie prípadov týrania a zanedbávania je zložitým problémom a táto problematika nie je riešená. Nie je zabezpečená ochrana a pomoc zneužívaným a týraným starším osobám, tým, ktorí sa sami nedokážu brániť. Tento problém je vážny, lebo je skrytý, deje sa za zatvorenými dverami obydllia a najčastejšie samotnými rodinnými príslušníkmi, ktorí sa majú o staršieho človeka starať – starší žije v takomto prípade často izolovaný a nevie si pomôcť.

Týranie, zneužívanie a zanedbávanie sa týka jedincov hlavne v závislom postavení, osôb duševne chorých, invalidných či mimoriadne závislých z dôvodov ekonomických, etnických a iných úmerne k ich bezbrannosti, neschopnosti sa sťažovať, izolovanosti a verejnej nechránenosti.

Musíme konštatovať, že v poslednej dobe máme v rámci Senior linky sťažnosti na zlé zaobchádzanie, zneužívanie a týranie blízkej osoby hlavne v rodinnom prostredí. Tieto problémy neustále narastajú, takmer denne sa stretávame s takýmito prípadmi, ktoré v rámci našej bezplatnej telefonickej linky denne riešime aj v spolupráci so samosprávou, políciou a orgánmi činnými v trestnom konaní. Na základe konkrétnych podaní a predložených dôkazov bolo začaté aj šetrenie políciou ako i podané oznámenia na prokuratúru.

Výsledky prieskumu o zneužívaní , páchaní násilia a zlého zaobchádzania so staršími

Musíme konštatovať, že problém týrania a násilia na starších narastá, čo nám dosvedčuje aj komunikácia so staršími z celého Slovenska cez Senior linku ako i konkrétne prípady z rôznych regiónov .

Tento prieskum svedčí o tom, že starší sú aj objektmi fyzického, psychického násilia a zlého zaobchádzania.

Cieľom tejto sondy bolo zistiť charakter, rozsah a špecifiká tohto problému starších na Slovensku a vnímania vážnosti a vplyvu na život, sociálne vylúčenie starších, ako i zabezpečenie ich najzákladnejších potrieb a vzťahu spoločnosti, rôznych inštitúcií a rodiny k tejto skupine.

Tento prieskum sme realizovali dotazníkovou formou v rôznych mestách a obciach v rámci Slovenska. Do tejto práce sa zapojili členovia organizácie Fóra, rôzne kluby a realizovali tento prieskum i pri stretnutiach a workshopsoch s občanmi, ako i osobné konzultácie priamo so staršími v regiónoch. Do prieskumu sme zapojili aj konkrétne postihnutých ľudí v rámci kontaktov našej telefonickej Senior linky, kde sa objavili konkrétne poznatky a skúsenosti starších s týraním a zneužívaním priamo v rodinách a ktorí nás žiadali o pomoc.

Anketa bola anonymná. Celkovo bolo spracovaných 375 dotazníkov. Do prieskumu bolo zapojených 155 mužov a 220 žien vo veku od 55 rokov do 85 rokov. Z hľadiska miesta a veľkosti bydliska približne 1/3 respondentov žila vo vidieckom prostredí a 2/3 respondentov bolo z malých aj väčších mestách. Prieskum považujeme za pilotný, otvára priestor pre diskusiu na zatiaľ málo diskutovanú a stále pomerne tabuizovanú tému a ponúka informácie a postrehy, ktoré vyžadujú hlbšie spracovanie a analýzu. Každopádne je možné konštatovať, že téma sa stretla s mimoriadnym ohlasom, o čom svedčí vysoký podiel odpovedí na voľné otázky a vôľa a ochota respondentov zúčastniť sa prieskumu.

Zisťovali sme či starší majú informácie o zneužívaní, týraní a zlom zaobchádzaní so staršími na Slovensku. Alarmujúcim výsledkom je , že až 90,93 % , má informácie o zneužívaní a týraní starších. Je to ovplyvnené aj tým, že sú tam zahrnuté aj prípady zneužívania rôznymi subjektmi a nekalými praktikami a tzv. „Šmejdami“, ktorých počet v posledných mimoriadne stúpol.

Až 82,66 % respondentov má poznatky, že k tomuto javu na Slovensku dochádza. Potvrdzujú to aj naše konkrétne prípady zo Senior linky, kde stále častejšie volajú starší ľudia a žiadajú pomoc pri páchaní násilia na nich. Denne máme najmenej 2 – 3 hovory o tejto problematike a konkrétneho páchania násilia na starších. Pri stretnutiach z občanmi v jednotlivých regiónoch zisťujeme, že tento fenomén v poslednom období neustále rastie a to nielen v rodinách, ale i v rôznych sociálnych i zdravotných zariadeniach.

Najčastejšou formou je psychické násilie až 82,66 % opýtaných definovali túto formu za najčastejšiu. Túto formu je však i najt'ažšie dokázať aj z dôvodu, že starší o tomto nechcú hovoriť, čo je spôsobené aj tým, že sa hanbia, že je robený na nich nátlak, že sú ponižovaní a urážaní.

V prevažnej miere je to spojené aj s fyzickým vydieraním a nátlakom na získanie ich majetku a prospechu práve násilníkov, samozrejme týka sa to rodiny a blízkych príbuzných, čo potvrdilo až 72 % opýtaných.

Alarmujúci je vysoký počet respondentov ktorí definovali, že dochádza k fyzickému násiliu na starších, 52 % respondentov kladne odpovedalo na túto otázku.

Vážnym problémom je izolácia starších, rušenie kontaktov s okolím, zatváranie v byte čo uvádza až 50,66 %, je to príznačné pre to, aby starší o tom nemohli hovoriť, čo však vplýva i na ich psychické rozpoloženie a tým aj zvýšený predpoklad, že starší pristúpia na podmienky, ktoré sú im kladené. Toto aj často sťažuje zisťovanie prípadov páchania násilia, ktoré sa deje často za zatvorenými dverami a starší človek sa nemá ani komu post'ažovať, informovať okolie o svojej ťažkej situácii a nemôže ju ani riešiť. Pri fyzickom násilí nikto nemá možnosť vidieť jeho zranenie, ktoré aj v prípade s komunikáciou s okolím ospravedlňujú starší, že k zraneniam došlo nejakou nehodou, udrením, pádom a podobne.

18,66 % definovalo týranie starších tým, že starším rodinní príslušníci obmedzujú slobodný pohyb po byte

Zatváranie v byte, ako i neposkytovanie stravy, tekutín, liekov a obmedzenie slobodného pohybu v byte je jedným so spôsobov nátlakov na staršieho, ale i získavanie nadvlády a uplatňovanie si svojho výsadného postavenia v byte a zdôrazňovanie nepotrebnosti a nadbytočnosti staršieho, čo definovalo len 8,8 % opýtaných – tento nízky počet vychádza i z toho, že starší izolovaní v byte nemá možnosť poskytnúť informácie o tejto forme týrania. Tento údaj je aj z konkrétnych prípadov našej Senior linky.

Záver:

Tieto údaje, signalizujú rast násilia páchaného na starších, čo je alarmujúce.. Kvantitatívne zistenia z týchto otázok ukázali, že viac ako 90 % respondentov má informácie, že násilie a týranie na starších v našej spoločnosti existuje a až vyše 80 % má konkrétne informácie o týraní starších či už z konkrétnych poznatkov vo svojom okolí, alebo z poznatkov svojich známych a rovesníkov.

Otázky pomohli dokresliť obraz a vnímanie, že problém v súvislosti aj s finančnými ťažkosťami môže byť staršími ľuďmi vnímané ako skúsenosť so zlým zaobchádzaním. V tejto súvislosti bohužiaľ platí čím starší človek, tým častejšia je ich skúsenosť so zlým zaobchádzaním a týraním. Zistenia ukázali vysoké vnímanie týrania a zneužívania a to bez väčšieho rozdielu vzhľadom na regióny, pohlavie, vzdelanie alebo vek.

Väčšie rozdiely sa ukázali pri nedostatku finančných prostriedkov na zabezpečenie, zdravotnej či sociálnej starostlivosti a v tom, či človek žije sám alebo nie.

Zlé hodnotenie prístupu zo strany okolia sa premietalo aj do ďalších oblastí, ako je napr. prístup k informáciám. Starší sú obeťami násilia i z dôvodu, že nemajú dostatok informácií ako sa brániť, kde hľadať pomoc čo ovplyvňuje aj nárast násilia a týrania s pribúdajúcim vekom. Ovplyvňuje tento stav aj počet nezamestnaných, ktorí príjmom starších a ich majetkom riešia svoju finančnú situáciu.

Východiskom z tejto situácie vidíme v realizácii aktivít :

- *informovanosť a osvetu pre starších ľudí,*
- *zvyšovanie prevencie*
- *v spolupráci rôznych subjektov a monitorovaní tohto problému*
- *prijímaní nových a účinných opatrení.*

Jedným z problémov je malý a nedostatočný postih agresorov , ako i informovanosť o konkrétnych prípadoch týrania a páchania násilia, ale i nedostatočná ochrana starších.

Z dotazníkov jasne vyplýva, že starší ľudia sú objektmi fyzického a hlavne psychického násilia. Treba hľadať riešenie, ktoré si vyžadujú zvýšenú ochranu týchto osôb, ktoré sú vystavené takýmto praktikám .

Je povinnosťou nás všetkých, aby sme tomuto rastúcemu problému zamedzili a pomohli nielen obetiam násilia, ale, aby sme spoločne robili kroky pre prevenciu a zákonnú ochranu starších, zabezpečili im dôstojnú, pokojnú starobu a kvalitný život.

*Eubica Gálisová
prezidentka
Fórum pre pomoc starším*